

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том 13

ВИДАВНИЦТВО ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ЛЬВІВ — 1997

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том 13

Здійснено за фінансовою підтримкою
українсько-польського
СП ТзОВ “Польтрансфер”

ВИДАВНИЦТВО ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ЛЬВІВ — 1997

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том 13

ВИДАВНИЦТВО ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ЛЬВІВ — 1997

УДК 551.732+591.524+594.329+595.423+069.01

Наукові записки Державного природознавчого музею НАН України.— Львів, 1997.— Т. 13.— 130 с.

У збірнику вміщено статті з питань зоології, екології, геології та історії музею. Матеріали, наведені в збірнику, відбивають результати наукових досліджень, проведених в останні роки на території заходу України.

Для ґрунтових зоологів, малакологів, ентомологів, іхтіологів, орнітологів, геологів, працівників заповідників, національних парків, природознавчих і краєзнавчих музеїв.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Климишин О.С. (*відповідальний редактор*), Бокотей А.А. (*відповідальний секретар*), Дригант Д.М., Коновалова І.Б., Малиновський А.К., Меламуд В.В., Різун В.Б., Чорнобай Ю.М.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Козловський М.П., Горбань І.М.

*Друкується за постановою вченої ради
Державного природознавчого музею
Національної академії наук України*

ISBN 5-7702-0493-1

© Наукові записки, 1997

Наукове видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Державний природознавчий музей

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ДПМ НАН УКРАЇНИ**

Том 13

Відповідальний редактор О.С. Климишин

Комп'ютерний набір і верстка І.Г. Бронштейн

Адреса редакції:
290008 Львів, вул. Театральна, 18
Державний природознавчий музей НАН України
Телефон: (0322) 72-89-17

Mulsant E., Rey C. Histoire naturelle des coleopteres de France
Teredilis. - Paris, 1864. - 14. - 391 p.

Oliviez M. Entomologie, on historie naturelle des Insectes,
leurs caracteres generiques et specitio
Coleopteres. - Paris, 1790. - 2, p.16. - P.3-12.

Pic M. *Anobiidae* // *Coleopterum Catalogus*. - Berlin, 1912.
- 92 p.

Reitter E. Beschreibungen neuer Coleopteren aus Europa,
Kaukasus russisch Armenien und Turkestan // *W*
Entomol. Ztg. - 1890. - 9. - P.196.

Reitter E. Bestimmungs Tabelle europaischen Coleopt
Byrrhidae // *Verh. Naturf. Ver Brunn.* - 1901.
- 655 p.

Sturm I. Duetschland Fauna. Die Kafer. - Nurnberg, 1837. -
148 p.

Thomson C.G. *Skandinavians Coleoptera* // *Synop*
Baerbetade. Lund. - 1863. - 5. - 340 p.

Кременецький педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка

Адреса автора: Україна, 283280, Тернопільська обл., Кременецька
вул. Ліцейна 1а, Подобівський С.С., тел.: (03546)-215-86,
219-91

S.S. Podobivsky

CATALOGUE OF FAUNA OF ERNOBIINAE AND ANOBIINAE BEETLES (COLEOPTERA, ANOBIIDAE) FROM THE WEST OF UKRAINE

The data on the fauna, geographical distribution, bionomics and significance of 19 species *Anobiinae* and *Ernobliinae* (*Coleoptera, Anobiidae*) beetles from West of Ukraine are given.

Kremenetsky Pedagogical College named by T.G. Shevchenko

Author's address: 283280, Ukraine, Ternopil region, Kremenetsky
Litseyna Str., 1a, Kremenetsky Pedagogical College named by T.G. Shevchenko,
Podobivsky S.S., tel.:(03546) 215-86, 219-91

Гладуно, В.С. Павлюк

ХАРЧОВИЙ СТРУМКОВОЇ ФОРЕЛІ (SALMO TRUTTA m. SALMO TRUTTA, 1788) У РІЧКАХ СКОЛІВСЬКИХ БЕСКИД

Харчовий струмкової форелі в карпатських річках досліджено А.А. Протасов (1949), І.Д. Шнаревич, Шалаш (1968) та Л.К. Опалатенко (1965, 1967). У дослідженні згаданий період 1961-63 р.р. у карпатських річках: Орава в Панасівкою і Бутівля з притоками – притоками верхньої течії р. Стрий, дозволено дозволену рибінспекцією кількість форелі. В метою вивчення живлення форелі з'ясовано змісту їх шлунків і результати аналізу. Підраховано склад компонентів їжі за тривалістю (Гладуно, 1964), з'ясовано харчову форелі у річках (Мальчевська, Шалаш, 1967) та показано питому вагу об'єктів харчування, тобто процентне співвідношення харчових об'єктів у річці сезони (Павлюк, Гладуно, 1997). Через 30 років – навесні та влітку 1992-94 р.р. дослідження були поновлені. Риба підловлювалася, в основному, з 1 річного віку, довжиною 17-22 см і вагою 10-15 г. Харчовий струмкової форелі все більше використовує харчові норми, головним чином комах, які з висхідною рухливістю адуваються вітром у воду, або висхідною рухливістю адуваються рибою під час їх польоту низько над водою. Це, в основному, твердокрилі, двокрилі, дрібні рівнокрилі хоботні. З того, як видно в наведеної таблиці, в останні роки харчові норми до літа, хоча і зростає відсоток харчових норми в харчовому раціоні струмкової форелі, навесні в усі сезони в їжі переважають водні

Вміст шлунків струмкової форелі
(компоненти їжі у відсотках)

Основні компоненти їжі	V-IX 1961-63р.	рання весна 1992-94 р.	пізня весна 1993 р.
Водні організми			
Gordius aquaticus	0.26	—	—
Amphipoda	4.12	39.96	50.74
Ephemeroptera (larvae)	0.93	23.86	4.43
Plecoptera (larvae)	2.00	13.26	2.95
Coleoptera (larvae)	0.80	0.19	—
Diptera (larvae)	1.46	3.78	0.98
Trichoptera (larvae)	9.04	11.17	24.14
Pisces	0.13	0.57	1.48
Всього:	18.48	93.18	84.72
Сухопутні організми			
Homoptera	7.71	0.76	—
Coleoptera	9.84	0.76	2.47
Hymenoptera	12.51	0.76	6.46
Diptera	48.67*)	2.08	3.00
Lepidoptera	1.33	—	1.48
Інші	5.46	2.46	4.37
Всього:	81.52	6.82	15.28

*) В одному шлунку було знайдено біля 250 гедзів роду *Tabanus*.

об'єкти, головним чином бокоплави та личинки водних комах. За весь весняно-літній період 1961-63 р.р. водні організми у живленні форелі становили 18,48% (врахувати нашу примітку відносно двокрилих — 47,73%), а сухопутні ("повітряний корм") — 81,52% (52,27%), тоді як за весь весняно-літній період 1992-94 р.р. — водні організми, в цілому, становили 74,57% (52,27%), а сухопутні — тільки 25,43%.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Гладунко І.Й. До біології струмкової форелі рік Прикарпаття // Доп. наук. конф. Хімічні та біологічні науки. Львів, жовтня 1964. — Львів, 1964. — С.40-41.

Гладунко І.Й., Гладунко І.Й. Матеріали по біології струмкової форелі Прикарпаття // Вісник Львів. ун-ту. Сер. біолог. науки. Вид. во Львів, ун-ту, 1967. — Вип. 3. — С.24-28.

Гладунко І.Й. Форелі і зариски басейна верхнього Дністра // Матер. конф. "Біологічні основи реконструкції, раціонального використання і охорони фауни Южної частини Європ. частини СРСР". — Кишинев, 1965. — С.24-28.

Гладунко І.Й. Іктіофауна басейна верхнього Дністра. — Автореф. дис. на зд. біол. наук. — Львів, 1967. — 123 с.

Гладунко І.Й. Насекомые в питании ручьевой форели // Матер. конф. "Интенсификация рыбоводства на Украине". — Харьков, 1974. — С.140-141.

Гладунко А.А. Ручьевая и радужная форель в Прикарпатских районах УССР // Труды НИИ прудового и озерного хозяйства. — М., 1949. — С.21-28.

Гладунко І.Й. Матеріали з екології форелі і перспективи розвитку форелярства в річках Чернівецької області // Доп. науковій конференції по комплексному вивченню Карпат і Прикарпаття. — Львів: Вид. во Львів. ун-ту, 1956. — С.89-98.

Гладунко І.Й. Матеріали до біології струмкової форелі (Salmo trutta m. labrax) у Прикарпатті (м. І. Франко) // Доп. науковій конференції по комплексному вивченню Карпат і Прикарпаття. — Львів: Вид. во Львів. ун-ту, 1956. — С.89-98.

Гладунко І.Й., Гладунко І.Й. Матеріали до біології струмкової форелі (Salmo trutta m. labrax) у Прикарпатті (м. І. Франко) // Доп. науковій конференції по комплексному вивченню Карпат і Прикарпаття. — Львів: Вид. во Львів. ун-ту, 1956. — С.89-98.

Гладунко, І.Й., Павлюк

STOMACH CONTENT OF STREAM TROUT (*SALMO TRUTTA* m. *labrax*, 1758) IN THE RIVERS OF SKOLIVSKI MASSIF

The stomach content of a stream trout has been studied on the basis of the analyses of the stomach content of the fish caught in the Carpathians reservoirs in 1961-63 and in 1992-94. In early spring water organisms prevail in the diet, amounting to 93% in 1992-94, and in summer the percentage has been reduced to 61% by using "air" insects, mostly land insects. At the same time a considerable

reduction of "air feed" has been noted lately, with the "feed" amounting only to 25,4% during this season, while in 1961-63 it was 81,5%.

Lviv State University named by I. Franko

Author's address: 290005, Ukraine, Lviv, Hrushevsky Str., 4, Hladunko
Pavliuk Roman, tel.: 794-794

КОРОТКЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

On study of *Carabus (Eucarabus) obsoletus* Sturm, 1813 (Coleoptera, Carabidae) bionomy. — **M a t e r i a l:** 100 imagoes, 117 females were dissected. **D i s t r i b u t i o n:** Carpathians mountains from Roumania up to Slovakia and Poland. In Ukraine *C. obsoletus* Strm. inhabits ranges of massives of Carpathians mountains only (Ciscarpathian, Beskydy, Gorgany, Pokutsko-Bukovynski Carpathians, Marmarosh, Chornohora, Svydivec, Krasna, Borzhava, Rivna, Volcanous ranges and Transcarpathians lowland) from foothills up to subalpine zone. **E g g s.** Immature eggs appear in females ovarioles from the first decade of may (7.V.1988, Borzhava, beech-forest belt) and mature eggs appear from the second decade of may (20.V.1996, Beskydy, beech-forest belt) to the second (3-15.VI.1990, Beskydy, beech-forest belt) and the third decades (29.VI.1990, Svydivec', subalpine zone) of june. Quantity of eggs in ovarioles reaches 6 mature eggs and 7 eggs as a whole together with immature ones. **Y o u n g i m a g i n e s** appear from the second decade of may (13.V.1990, Beskydy, subalpine zone) to the third decade of june (15-28.VI.1994, Beskydy, beech-forest belt). **C o p u l a t i o n** was observed on 23.V (Low Tatras, Roubal, 1930). **A c t i v i t y.** Imagoes activity begins in the first (Transcarpathians foothills) and second (Beskydy, beech-forest belt) decades of april and finishes in the second decade of july (Beskydy, beech-forest belt). — **Rizun V.B.** (State Museum of Natural History, National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv)

СКОЛЯР (*MONTICOLA SAXATILIS* L.) НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ

Ареал сколяра (*M. saxatilis*) охоплює гірські райони Південної Європи, Північно-Західної Африки, Італії та Середньої Азії, Монголії. В Україні цей вид не має широкого розповсюдження. Його гніздування відомі в Криму (Костин, 1983), а також у Львівській, Івано-Франківській, Вінницькій, Житомирській, Чернівецькій і Тернопільській областях (Марисова, 1981). Останнім часом сколяр вперше згадується для Буковини (Скільський, 1990).

Цей гніздування сколяра в Карпатах є чимало рідкісним з кінця минулого початку ХХ ст. Ф.Й.Страутман згадує ці відомості, стверджуючи, що цей вид гніздиться лише на окремих невисоких горах, розташованих над Закарпатською низовиною. При цьому він підкреслює, що високо в горах сколяра ніхто не бачив.

В останні десятиліття сколяр спостерігався нами в Карпатах на висоті 1400-1500 м н.р.м. на схилах гір Івано-Франківщини та навіть на висоті близько 2000 м на схилах П'єтроса та Говерли.

Враховуючи відомі матеріали досліджень, можна ствердити, що в межах західного регіону України сколяр гніздиться у всіх областях (за винятком півночі, північної частини Волинської і Рівненської областей). Він ніде не є численним і його гніздування відомі рідкісним, але типовим птахом у певних районах Наддніпряння і Карпат.

Найчастіше сколяр спостерігається на Тернопільщині та Хмельниччині: в Кременецьких горах — на схилах Скелі Дівочих скель, Черчі, Бони, Скелі

З М І С Т

Зоологія і екологія

<i>Karplus' I.J.</i> Additional Description of <i>Folsomia duodecimoculata</i> Martynova, 1973 (<i>Collembola, Isotomidae</i>) from Ukraine	3
<i>Капрусь І.Я.</i> Деякі параметри різноманіття угруповань ногохвісток у корінних і похідних лісах Українських Карпат	8
<i>Меламуд В.В.</i> Панцерні кліщі (<i>Oribatei, Acariformes</i>) ґрунту та підстилки смерекових лісів Українських Карпат	24
<i>Стадниченко А.П., Градівський В.М.</i> Молюски роду <i>Lithoglyphus</i> (<i>Gastropoda, Pectinibranchia, Lithoglyphidae</i>) на Заході України	31
<i>Стадниченко А.П., Киричук Г.Е.</i> Значення особливостей будови порового апарату черепашки для таксономії молюсків надродина <i>Pisidioidea</i>	44
<i>Царик Й.В., Яворський І.П.</i> Гетерогенність популяцій малого ставковика (<i>Lymnaea truncatula</i> Müll., 1774) за щільністю і віковою структурою на пасовищах Передкарпаття та суміжних територій	57
<i>Сверлова Н.В.</i> Деякі зміни у видовому складі наземної малакофауни Львова за останні 100 років	65
<i>Подобівський С.С.</i> Каталог фауни твердокрилих підродин <i>Ernobiinae</i> і <i>Anobiinae</i> (<i>Anobiidae</i>) заходу України	69
<i>Гладунко І.Й., Павлюк Р.С.</i> Живлення струмкової форелі (<i>Salmo trutta</i> m. <i>fario</i> Linnaeus, 1758) у річках Сколівських Бескид	79
<i>Марисова І.В.</i> Скеляр (<i>Monticola saxatilis</i> L.) на заході України	83

<i>Талпош В.С.</i> Черношій норець (<i>Podiceps nigricollis</i> C.L. Brehm) у Тернопільській області України	88
---	----

Геологія

<i>Дригант Д.М., Карпенчук Ю.Р.</i> Стратиграфія кембрійських відкладів Передкарпатського прогину	94
---	----

Сторінки історії музею

<i>Климишин О.С.</i> Етапи розвитку природознавчого музею у Львові	114
--	-----

Короткі повідомлення

<i>Годунько Р.Й., Леснік В.В.</i> Личинки одноденок (<i>Ephemeroptera</i>) як компонент раціону денних видів риб	40
<i>Різнун В.Б., Коновалова І.В., Яницький Т.П.</i> Нові місця знахідок червонокнижників видів прямокрилих, твердокрилих і лускокрилих комах (<i>Insecta: Orthoptera, Coleoptera, Lepidoptera</i>)	64
<i>Різнун В.Б., Мателешко О.Ю.</i> <i>Parophonus mendax</i> (Rossi, 1790) (<i>Coleoptera, Carabidae</i>) — новий вид для фауни України	68
<i>Rizun V.B.</i> On study of <i>Carabus (Eucarabus) obsoletus</i> Sturm, 1815 (<i>Coleoptera, Carabidae</i>) bionomy	82
<i>Сусуловський А.С., Головачов О.В.</i> <i>Chiloplectus</i> Andrassy, 1984 (<i>Nematoda: Plectida</i>) — новий для фауни України рід нематод.	87
<i>Покин'череда В.Ф.</i> Зимівля рукокрилих на території Кузійського масиву Карпатського біосферного заповідника	124

Скільський І.В., Годованець Б.Й., Бучко В.В., Школьний І.С., Кучінік Л.В. Спостереження рідкісних і нечисленних видів птахів у Чернівецькій області.....	125
---	-----

CONTENTS

Zoology and Ecology

Kaprus' I.J. Additional Description of <i>Folsomia duodecimoculata</i> Martynova, 1973 (<i>Collembola, Isotomidae</i>) from Ukraine.....	3
Kaprus' I.J. Some Parameters of Springtails Communities Diversity in Virgin and Secondary Forests in the Ukrainian Carpathians.....	8
Melamud V.V. The Soil-Dwelling Oribatei Mites, (<i>Acariformes</i>) of the Ukrainian Carpathians Fir-Tree Forests	24
Stadnichenko A.P., Gradvsky V.M. <i>Lithoglyphus</i> (<i>Gastropoda, Pectinibranchia, Lithoglyphidae</i>) Molluscs of the West of Ukraine.....	31
Stadnichenko A.P., Kirichuk G.E. The Importance of Porey's System Structure Peculiarities of Shell for the Taxonomy of the <i>Pisidioidea</i> Molluscs	44
Tsaryk Y.V., Yavorsky I.P. The Density and Age Structure Heterogeneities of <i>Lymnaea truncatula</i> Müll., 1774 Populations on Pastures of Ciscarpathians and Adjoining Territories.....	57
Sverlova N.V. Some Changes in Species Structure of Ground Molluscs of Lviv for the Last 100 Years	65
Podobivsky S.S. Catalogue of Fauna of <i>Ernobiinae</i> and <i>Anobiinae</i> Beetles (<i>Coleoptera, Anobiidae</i>) from the West of Ukraine.....	69

Hladunko I.Y., Pauliuk R. S. Nourishment of Stream Trout (<i>Salmo trutta m. fario</i> Linnaeus, 1758) in the Rivers of Skolivski Beskydy Massif.....	79
Marysova I.V. Rock Thrush (<i>Monticola saxatilis</i> L.) in the West of Ukraine	83
Talposh V.S. Black-Necked Grebe (<i>Podiceps nigricollis</i> C.L. Brehm) in the Ternopil Region of the Ukraine.....	88

Geology

Drygant D.M., Karpenchuk Y.R. The Stratigraphy of the Cambrian Deposits in Carpathian Roredeep	94
---	----

Stages of the Museum History

Klymyshyn A.S. Stages of the Development of the Museum of Natural History in Lviv	114
--	-----

Short messages

Hodunko R.Y., Lesnik V.V. Mayflyer (<i>Ephemeroptera</i>) Larvae as Component of Nourishment of Some Fish Species	43
Rizun V.B., Konovalova I.B., Yanytsky T.P. New Localities of Red Data Book Species of Insects (<i>Insecta: Orthoptera, Coleoptera, Lepidoptera</i>).....	64
Rizun V.B., Mateleshko O.Y. <i>Parophonus mendax</i> (Rossi, 1790) (<i>Coleoptera, Carabidae</i>) — New Species for the Fauna of Ukraine.....	68
Rizun V.B. On study of <i>Carabus (Eucarabus) obsoletus</i> Sturm, 1815 (<i>Coleoptera, Carabidae</i>) bionomy.....	82
Susulovsky A.S., Golovachov A.V. <i>Chiloplectus</i> Andrassy, 1984 (<i>Nematoda: Plectida</i>) — New Genus of Nematodes for the Fauna of Ukraine.....	87